

Öppet brev till Sveriges Riksdagsledamöter

Den 18 juni röstar du i frågan om Försvarets Radioanstalt (FRA) ska ges i uppdrag att spana i kabeltrafik som passerar Sveriges gränser. Frågan är komplex och rymmer många dimensioner. Eftersom debatten kommit att handla mycket om teknikaliteter i förslaget så vill vi lyfta fram de två mest grundläggande principiella problemen med lagen som annars riskerar att tappas bort.

Varför bör FRA-lagen stoppas?

Det finns två avgörande problem med FRA-lagen

1. **Inhemsk kommunikation mellan svenskar kommer att avlyssnas** i mycket hög utsträckning.
2. **Informationen ger en historiskt oprövad maktansamling.** Denna makt är principiellt fullständigt okontrollerbar, och är av detta skäl oförenlig med ett demokratiskt statskick.

Inget av dessa problem går att lösa med mindre än att förslaget grundidé om full avlyssning i kablarna vid landets gränser, helt slopas.

Problem 1: Inhemsk kommunikation mellan svenskar kommer att avlyssnas

All kopierad trafik är avlyssnad

Lagrådet konstaterar att integritetskränkningen, dvs avlyssningen, sker när man bereder sig tillgång till trafiken. Eventuell senare filtrering ändrar inte det grundläggande faktum att kommunikationshemligheten är bruten. Tillsammans med kommunikationshemligheten upphör också meddelarfriheten och källskyddet.

FRA försöker på denna punkt blanda bort korten genom att omdefiniera "avlyssnad" till att betyda "manuellt bearbetad". Mycket av debatten går att förstå bättre om man tar till sig den i sammanhanget korrekta definitionen av ordet avlyssning – att meddelandet når tredje part (FRA).

Inhemsk trafik kommer att avlyssnas av FRA

Förslaget bygger på att tele- och dataoperatörer åläggs att kontinuerligt kopiera all trafik som passerar så kallade knutpunkter vid landets gränser och omedelbart skicka vidare till FRA.

En stor del av all svensk tele- och datatrafik passerar ovan nämnda knutpunkter, även om både avsändare och mottagare finns i Sverige. Det är så tele- och datanäten nuförtiden fungerar; trafiken tar ofta betydande omvägar, inom och utanför Sveriges gränser. Slutsatsen är att en stor del av svenskarnas telefonsamtal (fast såväl som mobil), SMS, MMS, e-post, chat, webbökningar, bankärenden, surfvanor med mera kommer att avlyssnas av FRA.

Vad gäller de miljontals svenskar som har sin privata e-post hos tex. Yahoo, Hotmail eller Gmail (som ligger på utländska servrar) går det överhuvudtaget inte att avgöra om kommunikationen är inhemsk eller ej. Därför måste all denna inhemska och privata e-post granskas på samma sätt som den som går utomlands.

Problem 2: Avlyssningen är principiellt okontrollerbar

FRA:s makt: De externa kontrollstationerna är fullständigt verkningslösa

FRA kommer att få in en god del av all kommunikation i Sverige. Vad de anställda på en av Sveriges hemligaste anläggningar gör med denna information kan inte kontrolleras med någon tillförlitlighet överhuvudtaget. I lagen står tex att FRA ska visa sin lista med sökord för en myndighet som bestäms av regeringen. Kontrollanterna är helt i händerna på FRA och kan inte kontrollera något annat än det som FRA väljer att presentera.

Vidare kan konstateras att de automatiska sök- och filtreringsmetoder som FRA använder bygger på sofistikerad mjukvara bestående av (åtminstone) hundratusentals rader programkod. Till och med för en hel stab med dataexperter med full tillgång till FRA:s system skulle det vara ett oerhört komplicerat och tidsödande arbete att kontrollera att programvaran står i överensstämmelse med lagtextens intentioner.

Därutöver skulle dessa experter behöva utöva ständig kontroll över den fysiska tillgången till FRAs datorer, för att säkerställa att programvaran som kontrollerats är densamma som den som används i spaningen samt att man inte missbrukar det ofilerade materialet.

Anmälningen till Datainspektionen som nyligen läckte till media visar för övrigt att FRAs tolkning av de lagar och regler som de arbetar under rymmer ett stort mått av flexibilitet. Att lämna till FRAs interna kontrollsystem att självt stå som garant för att det i den dagliga hanteringen av informationen inte förekommer missbruk är således ytterst problematiskt.

Att ledamöterna i Försvarets underrättelsenämnd, gravt underbemannade, utan expertkompetens och utan tillgång till annan information än den som FRA serverar dem, skulle kunna utöva någon som helst kontroll får därför betraktas som uteslutet.

Regeringen och myndigheterna: Ändamålsglidning och maktfullkomlighet

Propositionen uppmuntrar till en ohämmad ändamålsglidning, både genom avsiktligt vaga definitioner av tex "yttre hot" och genom explicita medel för successiv breddning av inriktningen. Myndigheter kan få tillstånd att söka av den insamlade kommunikationen efter särskild ansökan hos ansvarig myndighet utsedd av regeringen. Regeringen själv ska få välja sökkriterier fritt. Granskning sker först i efterhand.

Förslaget är således formulerat under antagandet att alla kommande regeringar alltid kommer att ha de bästa avsikter. Inte en tanke ägnas åt att regeringens förhåvanden skulle behöva underkastas en oberoende förhandsgranskning - här serveras alltså staten de nödvändiga verktygen för ett nästintill fullständigt kontrollsamhälle. Detta är inget mindre än ett carte blanche för framtida maktmissbruk. Den dag spaningen väl börjar bli obekvämt kan det bli svårt att avskaffa den.

Konsekvens: Signalspaning eller inte

Det har förts fram att om inte FRA får ta del av denna trafik blir FRAs signalspaning meningslös inom en snar framtid. Det är lätt att hålla med i det påståendet.

Detta är dock inget skäl att åsidosätta grundläggande demokratiska principer om statlig transparens och den enskildes rätt till privat kommunikation, när SÄPO samtidigt bedömer hotbilden mot Sverige som minimal. Ett sådant ingrepp i rättssäkerheten och den personliga integriteten skulle endast kunna vara motiverat under en begränsad tid då landet befinner sig i ett krigsliknande tillstånd.

Att föreslå och permanenta denna avlyssning nu, när hotet knappt existerar, torde handla mer om makt än om medborgarnas säkerhet.

Tack för ordet.

Mikael Nilsson, kontaktperson för Nätverket Stoppa FRA-lagen

<http://stoppaFRAlagen.nu>